

Reportage

The European Pavilion 2024

Vaartocht naar een nieuwe visie op het continent

Wat ontstaat er als je vijf kunstenaars, twee curatoren en een kapitein wekenlang op een smal bootje over enkele van Europa's grootste rivieren laat varen? Die vraag werd dit jaar gesteld – en beantwoord – door de organisatoren van [*The European Pavilion 2024: Liquid Becomings*](#). Voor deze tweede editie ging het cultuurevenement het water op, voor een ontdekkingsreis door Europa.

The European Pavilion is een initiatief van de European Cultural Foundation (ECF). De titel verwijst naar de inspiratie achter het evenement, dat in 2020 is ontstaan. 'Onze directeur vroeg zich af: waarom zijn er wel nationale maar is er geen Europees paviljoen op de Biënnale van Venetië?', aldus Lore Gablier, programmamanager bij ECF. 'Het was nooit de bedoeling om dat te bewerkstelligen, maar we vonden het interessant om te verkennen hoe we voorbij die nationale perspectieven op kunst kunnen gaan en een meer Europese dimensie kunnen faciliteren.' Daarnaast wil ECF met het evenement de verhouding tussen Europese politiek en cultuur omdraaien: in plaats van zich af te vragen wat Europa voor het cultuurveld kan doen, vraagt de organisatie hoe kunst- en cultuurmakers een nieuwe visie voor het continent kunnen helpen creëren. Na een pilotfase van twee jaar werd in 2022 de eerste editie georganiseerd in Rome.

Voor deze tweede editie deed het ECF een open oproep onder alle culturele organisaties in Europa. Het internationale kunstenaarscollectief Agora Now diende het winnende voorstel in, getiteld *Liquid Becomings*. Het idee: vier boten varen via de Rijn, de Wisla, de Taag en de Donau enkele weken door Europa. De kunstenaars en curatoren slapen op de boot en gaan onderweg in gesprek met de gemeenschappen die ze tegenkomen over hun bestaan, samenleven, kunst en cultuur, klimaat, migratie en Europa. En zo geschiedde: tussen juni en oktober voeren de boten ieder over één van de rivieren in periodes van twee tot vier weken. Uiteindelijk troffen de vier teams elkaar tijdens een meerdaags evenement in Lissabon in november 2024, waar ze middels performances, audiovisuele installaties, lezingen, maaltijden en muziekkavonden hun ervaringen uitwisselden.

Roxane Soudagar

Niet produceren maar ontmoeten

De organisatoren van *Liquid Becomings* ontvingen 500.000 euro van het ECF, dat weer wordt gefinancierd door het Cultuurfonds en verschillende publieke en private organisaties. Op voorwaarde dat dit bedrag hooguit 80 procent van het volledige productiebudget mocht dekken; de rest moest Agora Now zelf financieren. Het collectief ontvangt haar geld voornamelijk van diverse fondsen en ministeries, evenals donaties van culturele partners en individuen; ze proberen bewust weg te blijven van grote institutionele geldschieters.

Agora Now is namelijk juist ontstaan uit de behoefte van cultuurmakers om zich los te maken van traditionele instituties en geldschieters, legt medeoprichter Naomi Russell uit. 'Die instituties denken vaak in hokjes en leggen de nadruk op productie en succes. Wij willen makers de ruimte geven om te experimenteren en verschillende kunstvormen te proberen.' Ze bieden daarom *slow residencies* aan performancekunstenaars, voornamelijk alleen in Rotterdam en Buenos Aires. 'Artiesten krijgen drie maanden tijd, een leefbaar inkomen en hoeven geen productie af te leveren. Ons enige verzoek is dat ze nadenken over hoe hun werk past in de omgeving, meestal een buurt met weinig cultureel aanbod. Ze kunnen hun werk tentoonstellen, buurtmaaltijden organiseren, lessen geven, wat ze maar willen.'

Die insteek past goed bij *The European Pavilion*, zegt Gablier. 'Je kunt deze editie zien als kunstenaarsresidenties op een boot; ze hoeften niet per se iets te produceren. Op die manier hoeven ze niet te voldoen aan onze verwachtingen, maar kunnen ze uiting geven aan de ontmoetingen en gesprekken met de mensen die ze tegenkomen.'

Nieuwe perspectieven

Zo hebben de kunstenaars die op de Wisla voeren, folkmuziek gespeeld met The River Sisters, een Pools activistisch collectief dat natuurlijke rivieren beschermt tegen de industrie. Langs de Taag werd gekookt met lokale gemeenschappen; bewoners van Krakau konden

lezingen bijwonen langs de Wisla. Russell zat zelf op de boot die over de Rijn voer. 'We hielden ons veel bezig met *degrowth*, omdat de boot langs allerlei oude fabrieken en kolenmijnen in Duitsland voer. Dat kun je zien als grote monumenten uit de vorige industriële revolutie, als *ghost towns* bijna, want ze zijn als het ware onzichtbaar. Dat sluit aan bij hoe de arbeidersklasse zich op dit moment voelt: als een geest, ze worden niet gehoord.'

Dat was precies de bedoeling van *Liquid Becomings*, en de reden achter deze 'nomadische' insteek, legt Russell uit: 'We wilden onze blik richten op de mensen en plekken die vaak over het hoofd worden gezien.' Russell ziet namelijk een pijnlijke gelijkenis tussen Europa als politiek instituut en het Europese cultuurveld: door zichzelf te zien als exceptioneel en tolerant, ontstaan er juist blinde vlekken voor wie er worden buitengesloten, zoals onafhankelijke artiesten, makers van kleur, mensen uit de arbeidersklasse.

Gablier hoopt dat *The European Pavilion* op deze manier blijft bijdragen aan een nieuwe, meer inclusieve visie op het continent. 'Europa wordt steeds abstracter voor veel mensen. We proberen met dit evenement niet één antwoord te geven op de vraag waar Europa voor staat, maar willen mensen de kans geven om uiting te geven aan hun dagelijkse realiteit. Hopelijk kunnen die worden vertaald in een nieuw begrip van Europa, onze plek in de wereld, en onze toekomst.' •

Roxane Soudagar studeerde Politicologie en werkt als freelance journalist voor onder meer *Het Parool*, *One World* en *Mister Motley*